

Reactie van de Werkgroep Verkeer van het Wijkopbouwcentrum Vondelpark-
Concertgebouwboulevard op de Matrix ontwerp-opties m.b.t het situeren van de in- en
uitgang van het Rijksmuseum.

Inleiding:

Bij het beoordelen van alle ontwerp-opties is ons gevraagd om per ontwerp de waardering uit te spreken van een aantal elementen zoals die in de vergadering van de Werkgroep Onderdoorgang van 11 november 2003 zijn overeengekomen. Ter verduidelijking van onze score verklaren we onze uitgangspositie. Het voor ons geldende criterium is de bestaande toestand als optimum (zeer positief). Elke wijziging daarvan zal volgens onze zienswijze langs deze lat gelegd en gemeten moeten worden.

Ontwerpopitie 1A

Klimaatbeheersing	Positief
Beveiliging	Positief
Afwikkeling fietsverkeer	Zeer positief
Afwikkeling voetgangersverkeer	Zeer positief
Afwikkeling bezoekers	Zeer positief: roltrappen zijn hier wél mogelijk!!
Logistiek bezoekers	Positief
Akoestiek vd passage	Zeer positief
Monumentale waarde	Zeer positief
Architectonische waarde	Neutraal d.w.z. inherent aan het VO, donkere passage op –1 valt op te lossen.
Stedenbouwkundige waarde	Zeer positief

Ontwerpopitie 1B

Klimaatbeheersing	Positief
Beveiliging	Positief
Afwikkeling fietsverkeer	Zeer positief
Afwikkeling voetgangersverkeer	Zeer negatief
Afwikkeling bezoekers	Zeer positief: roltrappen zijn hier wél mogelijk!
Logistiek bezoekers	Positief
Akoestiek vd passage	Zeer negatief
Monumentale waarde	Zeer negatief
Architectonische waarde	Neutraal d.w.z. inherent aan het VO, de donkere passage op –1 valt op te lossen
Stedenbouwkundige waarde	Negatief

Ontwerpopitie 1C

Klimaatbeheersing	Positief
Beveiliging	Positief
Afwikkeling fietsverkeer	Zeer positief
Afwikkeling voetgangersverkeer	Zeer positief
Afwikkeling bezoekers	Zeer positief: roltrappen zijn hier wél mogelijk!
Logistiek bezoekers	Positief
Akoestiek vd passage	Zeer positief
Monumentale waarde	Zeer positief
Architectonische waarde	Neutraal d.w.z. inherent aan het VO, de donkere passage op –1 valt op te lossen
Stedenbouwkundige waarde	Zeer positief

Ontwerpopitie 1D

Klimaatbeheersing	Positief
Beveiliging	Positief
Afwikkeling fietsverkeer	Zeer positief
Afwikkeling voetgangersverkeer	Zeer negatief
Afwikkeling bezoekers	Zeer positief: roltrappen zijn hier wél mogelijk!
Logistiek bezoekers	Positief
Akoestiek vd passage	Zeer negatief
Monumentale waarde	Zeer negatief
Architectonische waarde	Neutraal d.w.z. inherent aan het VO, donkere passage op -1 valt op te lossen.
Stedenbouwkundige waarde	Negatief

Ontwerpopitie 2B

Klimaatbeheersing	Positief
Beveiliging	Positief
Afwikkeling fietsverkeer	Zeer negatief: kruisen van verkeersstromen voor en achter het gebouw
Afwikkeling voetgangersverkeer	Zeer negatief: gevaar van congestie, kruisen van verkeersstromen voor en achter het gebouw, plus onwenselijke barriere van trappen (hier is het onmogelijk om roltrappen aan te leggen!)
Afwikkeling bezoekers	Zeer negatief: gevaar van congestie, geen roltrappen en het ontoelaatbaar kruisen van verkeersstromen voor en achter het gebouw.
Logistiek bezoekers	Positief
Akoestiek vd passage	Zeer negatief
Monumentale waarde	Zeer negatief
Architectonische waarde	Neutraal
Stedenbouwkundige waarde	Zeer negatief

Ontwerpopitie 2C

Klimaatbeheersing	Positief
Beveiliging	Positief
Afwikkeling fietsverkeer	Zeer negatief: geen conflictvrije- en te smalle doorgang, tevens onwenselijk kruisende verkeersstromen voor en achter het gebouw
Afwikkeling voetgangersverkeer	Zeer negatief: geen conflictvrije- en te smalle doorgang, tevens onwenselijk kruisende verkeersstromen voor en achter het gebouw
Afwikkeling bezoekers	Zeer negatief: gevaar van congestie, geen roltrappen en het ontoelaatbaar kruisen van verkeersstromen voor en achter het gebouw
Logistiek bezoekers	Positief
Akoestiek vd passage	Zeer negatief
Monumentale waarde	Zeer negatief
Architectonische waarde	Neutraal
Stedenbouwkundige waarde	Zeer negatief

1) Tijdens de ingelaste informatieve bijeenkomst die in december is gehouden is naar voren gekomen dat het ontwerp van C&O valt of staat met een comfortabele en lichte verbindingspassage op het niveau –1. Onlosmakelijk daaraan gekoppeld zien zij de ingang in de middenbeuk van de onderdoorgang, waardoor er een enigszins aangename passage op –1 kan ontstaan. Zonder zo'n doorzicht naar boven is de ondergrondse passage volgens de architect te laag en te donker.

2) Het afwijzen van de in- en uitgangen vanuit de zijbeuken is onvoldoende onderbouwd. Het is de meest voor de hand liggende oplossing en een goede architect zal er altijd een oplossing voor kunnen bedenken.

Architectuur versus Stedenbouw

Wij gaan ervan uit dat een architect altijd zijn eigen ontwerp tot het uiterste zal verdedigen. In dit geval wordt niet hem, maar het RM voorgehouden dat in het VO ontwerpproblemen buiten het eigen territorium van het Museum worden afgewikkeld. Daar gaat de architect niet over, daar gaat de opdrachtgever niet over, dat is aan de beheerder van de openbare ruimte, n.l. het stadsdeel Amsterdam Oud Zuid. Ontwerpen in de openbare ruimte is in Nederland ook niet het terrein van de architect maar dat van de stedenbouwkundige. Dat C&O toch in de openbare ruimte hun gang zijn gegaan heeft te maken met de ruimte die de opdrachtgever hen daarin kennelijk heeft gelaten. De werkgroep bemoeit zich niet met datgene wat zich binnen het Museum afspeelt, daar is de directie bevoegd. De werkgroep is ontstaan omdat het Rijksmuseum buiten haar bevoegdheden dreigt te treden en de openbare ruimte opeist voor haar toegangsprobleem. Daarbij schuift zij steeds haar architect naar voren. Wij vinden dat hij daar niet over gaat en zeker geen eindverantwoordelijkheid zou mogen dragen. Zolang dat niet wordt erkend blijft binnen de werkgroep een spanning tussen architectonische dadendrang enerzijds en stedenbouwkundige behoedzaamheid anderzijds het werkelijke probleem verhullen.

Als de openbare ruimte niet beschikbaar is zal de architect een oplossing moeten zoeken voor de problemen die daarmee samenhangen. Wij gaan ervan uit dat elk gerenommeerd architectenburo voor zo'n probleem een oplossing kan vinden. Het moet daarvoor echter wel de opdracht krijgen. Als de architect niet wil dan betekent dat voor ons dat de opdrachtgever hem die ruimte niet geeft.

Uitgangspositie van het wijkcentrum

De bijeenkomst 13 januari zal worden gebruikt om de argumenten te wisselen die er kunnen worden ingebracht voor- en tegen de verschillende ontwerpopties. Het wijkopbouwcentrum wil dat de onderdoorgang volwaardig openblijft. Dat wil zeggen dat de fietsers gebruik kunnen blijven maken van de middenbeuk en de zijbeuken voor de voetgangers beschikbaar blijven. Het toenmalige gemeentebestuur heeft het zo gewild, Cuyper heeft het zo uitgevoerd, het is historisch zo gegroeid en dat maakt dat het een verworven recht is geworden. Vanuit die positie willen wij met het Rijksmuseum meedenken welke opties voor hen wel openstaan, want dat er een nieuwe en betere ingang voor het Rijksmuseum nodig is snapt iedereen.

Wij dragen op verzoek van het stadsdeel een alternatieve oplossing aan. Daarbij kiezen wij voor de ingang in het voetgangersareaal van de zijbeuken. De andere deelnemers aan de Werkgroep Onderdoorgang zijn gezien hun bijdragen, daar ook voor te vinden. In feite zijn de Fietsersbond en het stadsdeel Amsterdam Oud Zuid, maar zeker het wijkopbouwcentrum erop tegen dat er zomaar landje-pik wordt gepleegd door het Rijksmuseum. In het alternatieve ontwerp zullen de trappen die naar de binnenhoven leiden de in- en uitgangen van het museum vormen. De meest simpele oplossing wordt echter door hen afgewezen! Hoe komen we uit zo'n patstelling?

Uitgangspunt voor het wijkcentrum blijft de maatvoering ten behoeve van het verwerken van de ochtend-, avond- en incidentele spits van fietsers en voetgangers. De gigantische hoeveelheden onderdoorgangers moeten veilig en ongehinderd hun weg tussen de twee stadsdelen kunnen vervolgen. Niet alleen het Rijksmuseum zal meer publiek trekken, ook zal de onderdoorgang in de

toekomst grotere stromen van fietsers en voetgangers moeten kunnen verwerken. Ook de bejaarde voetganger, de argeloze Amerikaanse toerist, kinderen op een fietsje en een rolstoeler met begeleider zullen zich er ten allen tijde, in hun eigen tempo moeten kunnen bewegen. Ontoelaatbare fietspad- of trottoirversmalling levert geen veilig verkeersbeeld op, zelfs als het om een relatief kleine bottleneck gaat. De afmetingen moeten wat ons betreft minimaal voldoen aan eisen die niet voor niets gesteld worden aan drukke voet- en fietspaden.

Berekeningen gebaseerd op de door het Rijksmuseum ter beschikking gestelde tekeningen hebben onomstotelijk aangetoond dat de capaciteit van het trappenhuis ten behoeve van de entree én de uitgang nooit in de middenbeuk van de onderdoorgang kan worden gerealiseerd zonder dat dat op ontoelaatbare wijze ten koste gaat van de overige functies die de onderdoorgang sinds jaar en dag vervult. Ook blijken er geen roltrappen gerealiseerd te kunnen worden en zijn de liftfaciliteiten nog maar even niet zichtbaar gemaakt in de ontwerptekeningen.

Water bij de wijn?

Wij blijven zonder dat het tegendeel voldoende is aangetoond erg geporteerd van de door ons aangedragen oplossing voor het entree- en uitgangprobleem. Wij gaan ervan uit dat er voldoende architectenburo's te vinden zijn die dit probleem graag willen en kunnen oplossen. Als het Rijksmuseum echter serieus van plan is om haar architect opdracht te geven de alternatieven uit te werken is wat ons betreft een licht-koof in de middenbeuk bespreekbaar. De links en rechts van deze licht-koof passerende fietsers moeten dan wel voldoende ruimte overhouden. Deze licht-koof mag de symmetrie van de onderdoorgang niet verstoren en de oversteekbaarheid mag daardoor niet onmogelijk gemaakt worden.

Corlies Bosma
Joris Marsman

Amsterdam, 24 december 2003